

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1. İmgenin açtığı anlam

Bu soru için yazılan şiir, bir çizimle birlikte sergilenecek. Sergi notu, şiirdeki somut görüntüyü açıklamalı fakat duyguyu doğrudan yaşanmış bir olayın kesin bilgisine dönüştürmemeli.

Şiir kartı

Masada iki fincan, biri soğumuş
Pencere akşamı içeri katlar
Söylemediğim söz, sandalyeye oturmuş
Oda dolu; sesim kendine dar.

Hangi sergi notu, iki dizeyi birlikte açıklayan en sağlam yorumdur?

- A) İki fincan geçmiş bir birlikteliği düşündürür; boş sandalye, bu birlikteliğin artık kesin olarak sona erdiğini bildirir.
- B) Akşam ve soğuyan fincan bekleyişi sezdirir; sözün oturması, beklenen kişinin gelip konuşmayı bitirdiğini gösterir.
- C) Soğuyan fincan ve oturan söz imgesi, söylenemeyenlerin ağırlığını duyurur; bu, belirli bir kişinin öldüğünü kanıtlamaz.
- D) Odanın doluluğu anıların etkisini duyurur; iki fincan, bu anıların aynı akşam yaşandığını kesinleştirir.
- E) Boş sandalye yalnızlığı sezdirir; sesin daralması, anlatıcının artık konuşmak istemediğini açıkça gösterir.

2. Söylemek yerine sezdirmek

Özgün taslak: “Yarışmayı kaybettiğim için üzgündüm. Fakat arkadaşımın başarısına da seviniyordum.” Editör, birinci kişi anlatımı ve iki duygunun birlikteliğini koruyarak bunu tek bir gözlenebilir sahneyle sezdirmek istiyor.

Sahne kartı

Sonuçlar salondaki panoda açıklanmış.
Anlatıcının adı listede yok; arkadaşı ödül sırasına gidiyor. Anlatıcının elinde kendi yarışma numarası bulunuyor.

Görev: Yalnız bu ânı kullan; sonraki günler veya arkadaşın iç düşüncelerini ekleme.

Hangi düzenleme bütün koşulları birlikte karşılar?

- A) Numaramı avucumda buruşturdum; arkadaşım ödül sırasına yürürken alkışa katıldım.
- B) Arkadaşım bana acıdığını düşündü; ben ertesi gün yeni yarışmayı kazandım.
- C) Numarasını buruşturdu ve arkadaşının ödülünü kıskandığı için salonu terk etti.
- D) Ödül sırasındaki herkes üzgündü; çünkü sonuçların yanlış açıklandığını biliyordum.
- E) Listeyi görünce yalnız sevindim; kendi numaramın neden elimde olduğunu unuttum.

3. Dışarıdaki ses, içerideki değişim

Özgün metin: “Çantamı kapının yanına bıraktım. Gideceğim yeri biliyordum; anneme nasıl söyleyeceğimi bilmiyordum. Dışarıdan bir tren düdüğü geldi. Çantayı elime almadım. Masadaki boş sandalyeyi çekip oturdum.”

Son iki eylem, önceki cümlelerle birlikte nasıl yorumlanabilir?

- A) Anlatıcı, gitme düşüncesi sürerken konuşma gereğiyle yüzleşmeye yönelmiştir.
- B) Anlatıcı yolculuğunu tamamlamış ve eve geri dönmüştür.
- C) Anne, anlatıcıyı trene yetiştirmesi için zorlamıştır.
- D) Tren düdüğü, bütün çatışmanın kesin olarak çözüldüğünü gösterir.
- E) Anlatıcı nereye gideceğini hiç bilmediğini açıklamıştır.

4. Benzetmenin dayanağı

Özgün cümle: “Sözlerini hızlıca savurmuyordu; her birini, çatlak bir kaba su doldurur gibi dikkatle yerleştiriyordu.”
Konuşan kişi, yanlış anlaşılmaktan çekindiği bir görüşmede bulunmaktadır.

Benzetmenin bağlama kattığı anlam hangisidir?

- A) Konuşmanın fiziksel olarak suyla yapıldığını bildirmek
- B) Sözcük sayısının görüşmenin süresini kesin belirlediğini göstermek
- C) Karşısındaki kişinin hiçbir sözü duymadığını kanıtlamak
- D) Sözlerin etkisini gözetken, kırılgan iletişime uygun bir özeni sezdirme
- E) Bütün görüşmelerde sessiz kalmanın zorunlu olduğunu savunmak

5. Anlatıcıyı yazar sanmamak

Bir öykünün anlatıcısı şöyle der: “Çocukluğumun kıyı kasabasını özleyorum.”
Kitabın arka kapağında yazarın gerçek yaşamıyla ilgili bilgi bulunmamaktadır.
Bir okur, yalnız bu cümleye bakıp “Yazar kesinlikle kıyı kasabasında büyümüştür.” yargısına varır.

Okurun yargısındaki çıkarım sorununu açıklayınız. Aynı cümleden metin içinde yapılabilecek, sınırını koruyan bir yorum yazınız.

6. Aynı konu, farklı söyleyiş

- A: "Akşam rüzgârı pencereyi açık bıraktığım için odaya girdi."
B: "Akşam, açık pencereden içeri üşümüş bir konuk gibi sokuldu."

İki cümle arasındaki anlatım farkı hangi açıklamada doğru verilmiştir?

- A) A olağanüstü olay kurar; B yalnız ölçülebilir sıcaklık verir.
B) A doğrudan neden bildirir; B akşamı insanlaştıran bir benzetmeyle duygusal çağrışım oluşturur.
C) İkisi de aynı tarihsel olayı belgeleriyle kanıtlar.
D) B cümlesinin tek amacı pencerenin santimetre cinsinden ölçüsünü vermektir.
E) A hiçbir bilgi, B hiçbir çağrışım taşımaz.

7. Söylenmeyen sonuç

Özgün metin:

"Mektubu üç kez katladı. Zarfın üzerine adresi yazdı, pulun yanına parmağını bastırdı. Postanenin önüne kadar yürüdü. Gişeye yönelmek yerine dışarıdaki banka oturdu."

Metnin sonunda hangi durum kesinleşmiş, hangisi açık bırakılmıştır?

- A) Mektup gönderilmiş; alıcının ne zaman okuyacağı açık bırakılmıştır.
B) Alıcı mektubu reddetmiş; anlatıcının eve dönüp dönmediği açık bırakılmıştır.
C) Mektup hiç yazılmamış; zarfın rengi açık bırakılmıştır.
D) Postane kapanmış; mektubun adresi açık bırakılmıştır.
E) Kişi gönderme hazırlığı yapıp postaneye gelmiştir; mektubu gönderip göndermeyeceği kesinleşmemiştir.

8. İmgeye uygun tamamlama

Özgün dizeler:

"Bir sözcük bıraktın masamda / Sabah olunca _____."

Şair değil, bu görev için yazan bir öğrenci olarak ikinci dizeyi tamamlayacaksınız. Amaç, sözcüğün kişide kalan etkisini somut bir görüntüyle sezdirmektir.

Boşluğu bu amaca uygun bir dizeyle tamamlayınız. Seçtiğiniz görüntünün sözcüğün etkisiyle ilişkisini açıklayınız.

9. Parçanın ritmi

Özgün parça: “Bir kapı. Bir nerdiven. Bir nefes daha. Sonra ışık.” Editör bunu “Kişi bir kapıdan ve merdivenden geçtikten sonra ışığa ulaştı.” biçiminde düzenliyor.

İlk söyleyişin düzenlemede zayıflayan özelliği nedir?

- A) Olayın geçtiği ülkeyi açıkça bildirmesi
- B) Her sözcüğün aynı ölçüde kafiyeli olması
- C) Kısa duraklarla ilerleyişi adım adım duyurup bekleyiş gerilimi kurması
- D) Anlatıcının bütün kişilerin düşüncelerini bilmesi
- E) Bir tarihî belgeyi aynen aktarması

10. Kanıt hangi yorumu taşır?

Özgün dizeler: “Rafın en üstünde sustu bavul / Anahtar her sabah cebimde ağır.” Bir yorum, şiirdeki kişinin yer değiştirme düşüncesiyle bulunduğu yerde kalma durumu arasında gerilim yaşadığını ileri sürer.

Bu yorumu en iyi destekleyen açıklama hangisidir?

- A) Bavulun markası ve anahtarın fiyatı yolculuk bütçesini gösterir.
- B) Rafın yüksekliği, kişinin boyunun kısa olduğunu kanıtlar.
- C) Anahtarın ağır olması kesin olarak bir hastalığı gösterir.
- D) Şiir, herkesin mutlaka taşınması gerektiğini öğütler.
- E) Kullanılmadan duran bavul ile her gün taşınan anahtar, gitme olanağı ve gündelik bağlılık arasında karşılıklı kurar.

11. Tekniği işleviyle eşleştir

İfadeler:

1. “Unutmak, içinde yönümü kaybettiğim bir sis.”
2. “Pencereler bütün gece yolu bekledi.”
3. “Geldin, oda genişledi; gittin, tavan alçaldı.”

İşlevler:

- A. Karşıt durumlarla kişinin duygusuna göre değişen mekân algısını kurma.
- B. Soyut bir durumu görüşü sınırlayan somut bir unsurla anlatma.
- C. İnsan dışı varlığa bekleme davranışı yükleme.

İfadeleri işlevlerle eşleştiriniz. Üçüncü ifadenin gerçek bir inşaat değişikliği bildirmek zorunda olmadığını açıklayınız.

12. Düzeltmenin ölçütü

Taslak öykürde karakter, yırtılan bir resmi saklamak istemektedir. Birinci kişi anlatımı korunacak ve saklama isteği, “Çok utanıyordum.” demeden gözlenebilir bir eylemle sezdirilecektir.

Hangi düzenleme iki koşulu da karşılar?

- A) Resmi ters çevirip defterimin arasına kaydardım; biri yaklaşıncı kapağı kapattım.
- B) O çok utanıyordu; çünkü resim yırtılmıştı.
- C) Resimlerin neden yırtıldığı bilimsel olarak araştırılmalıdır.
- D) Çok utanıyordum, çok utanıyordum, çok utanıyordum.
- E) Yırtık resim duvarda asılıydı; herkes sergiyi beğenmişti.

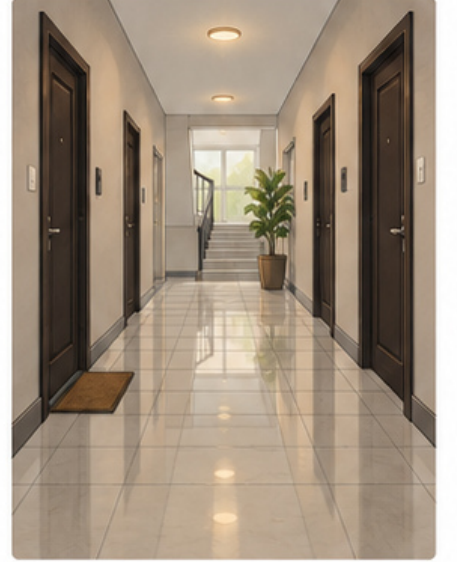

13. Bir mekânın işlevi

Özgün metin: “Yeni apartmanın koridorları pırl pırlıdı. Hiçbir kapının önünde ayakkabı yoktu, hiçbir duvardan konuşma sesi gelmiyordu. Anahtarımı bulana kadar eski evimizin gıcırdayan basamağını düşündüm.”

Mekân ayrıntıları hangi işlevle kullanılmıştır?

- A) Apartmanın bütün sakinlerinin kimliklerini tanıtmak için
- B) Yeni yapının teknik olarak eski evden dayanıksız olduğunu kanıtlamak için
- C) Yeni yerin düzeni ile eski yerin tanıdıklığı arasında anlatıcının duygusal karşılaştırmasını kurmak için
- D) Eski evin neden yıkıldığını kesin biçimde açıklamak için
- E) Anlatıcının bütün komşularını ziyaret ettiğini bildirmek için

14. Gözlemi yoruma bağla

Bir öğrenci bir öykü için şöyle yazmıştır: “Kahraman kararsızdır.” Metindeki ayrıntılar: Kapağı üç kez yönelip masaya dönmesi; biletini buruşturup yeniden düzeltmesi. Kahramanın sonunda gidip gitmediği açıklanmaz.

Öğrencinin yargısını iki ayrıntıya dayanan kısa bir çözümleme paragrafta dönüştürünüz. Sonuç hakkında metinde verilmeyen kesinlik eklemeyiniz.

15. Sözün bağlamı

“Bu cümle metinde yalnızca duruyor; öteki cümlelere tutunmuyor.” diyen editör, taslakta konuyla ilgisiz bir çocukluk anısının araya girdiğini gösterir.

Editörün “tutunmuyor” sözüyle kastettiği nedir?

- A) Cümlelerin kâğıda yazılması fiziksel olarak mümkün değildir.
- B) Çocukluk anısı bulunan hiçbir metin edebî olamaz.
- C) Cümledeki bütün sözcükler yazım yanlışı içermektedir.
- D) Cümle, çevresindeki düşünce ve olaylarla anlam bağı kurmamaktadır.
- E) Metnin bütün cümleleri mutlaka aynı uzunlukta olmalıdır.

16. Zamanı iki düzeyde oku

Anlatım sırası:

- A. “Şimdi o boş salonda tek başıma duruyorum.”
- B. “Bir yıl önce aynı yerde ilk kez sahneye çıkmış, sözcükleri unutmuştum.”
- C. “O günkü sessizlik aklımdan geçince bugünkü konuşmama daha yavaş başlıyorum.”

Bölümleri olayların gerçekleşme sırasına koyunuz. Anlatımın A–B–C sırasıyla verilmesinin bugünkü davranışı açıklamaya katkısını belirtiniz.

17. İki amaç için iki dil

Bilgi: Okulun eski saat kulesi onarımdan sonra yeniden çalışıyor.

Bir metin okul duyurusunda bilgi verecek; diğeri kısa bir edebî paragrafta bu olayın öğrencide uyandırdığı duyguyu sezdirecek.

Aynı bilgidен hareketle bir duyuru cümlesi ve bir imgesel edebî cümle yazınız. İki cümlelerin dil seçiminin neden farklı olduğunu açıklayınız.

18. Eksik bağ

“Annemin tarifini ilk denememde aynen uyguladım; yemek yine de onunki gibi olmadı. İkinci denemede tencerenin kapağını ne zaman araladığını, ateşi ne zaman kısıtığını hatırlamaya çalıştım. Yazılı tarifte bulunmayan bu küçük hareketler tadı değiştiriyordu.”

Parçanın temel düşüncesi hangisidir?

- A) Yazılı tarifler bütün koşullarda işe yaramaz.
- B) Uygulama bilgisi, yazılı adımların yanında gözlemlerle fark edilen incelikleri de içerebilir.
- C) Yemekte kullanılan araçların tek özelliği rengidir.
- D) Bir işi öğrenmek için hiçbir açıklama okumamak gerekir.
- E) Aynı tarif her kişide zorunlu olarak aynı sonucu verir.

19. İki basamaklı yorum

Özgün metin: “Babam sandalyeyi onarıırken kırık parçayı çöpe atmadı. Yeni tahtanın yanında tuttu. İş bitince o parçayı rafın üzerine koydu: ‘Nereden kırıldığını unutmayalım.’ dedi.”

Yorumu tamamlayınız: “Kırık parçanın saklanması yalnız _____ değil, aynı zamanda _____ anlamını taşır.”

İkinci bölümde babanın sözüne dayanan bir çıkarım yapınız.

20. Başlığın kapsadığı gerilim

Özgün öykü özeti: Genç bir çizir, eskizlerindeki silgi izlerini saklamak ister. Sergi hazırlığında bu izleri kapatmak yerine çizimin değişen aşamalarını gösteren küçük notlar ekler. Sergiyi gezenlerin tepkileri verilmez.

İki başlık önerisi: “Kusursuz Resim” ve “Silginin Bıraktığı İz”.

Hangi başlık öykünün dönüşümünü daha iyi taşır? Başlangıç ve son tercihe dayanarak gerekçelendiriniz; ziyaretçilerin tepkisini varsaymayınız.

